

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕДИТУ ГОСПОДАРЮЮЧИМИ СУБ'ЄКТАМИ В УКРАЇНІ

доц. Олійник В.М., студент Коломієць В.О.

У ринкових умовах господарювання загальноекономічна роль комерційних банків як основних суб'єктів грошово-кредитних відносин у суспільстві визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані ресурси для задоволення фінансових потреб реального сектору економіки з метою постійного обігу капіталів підприємств.

Особливої уваги заслуговує етап кредитування по забезпеченню повернення кредиту, для цього, як правило, використовується високоліквідна застава, є й інші форми забезпечення, передбачені законодавством України, такі як поручительство, гарантія, штраф (пеня), страхівка, але вони не одержали великого поширення.

Для того щоб розширити структуру кредитів, необхідно удосконалити правову базу. Оскільки, через відсутність необхідного законодавства на Україні не застосовуються такі види забезпечення, як земля, іпотека й ін. Причина цього полягає в тім, що немає єдиного реєстру закладеного майна й ефективного, швидкого механізму його реалізації у випадку визнання клієнта нездатним повернути кредит. Додаткових труднощів створює поява нового виду застави – податкового, що може викликати додаткових труднощів при роботі з клієнтами через неврегульованість цього питання.

Для того щоб удосконалити кредитні відносини на Україні необхідно:

1. Створити діючий механізм застави майна, для чого потрібно: удосконалити процедуру реалізації майна, звільнити від податку на додаткову вартість, на прибуток частина засобів (у розмір неповерненої суми кредиту), отриману від реалізації закладеного майна.

2. Дотримувати Закон України «Про заставу» (угоди повинні бути нотаріально завірені у відповідність з вимогами застави).

3. Надання кредитів повинне оформлятися відповідним чином кредитним договором.

4. Дотримуватися вимог Положення «Про кредитування», зберігаючи принципи кредитних відносин.

Усе вищесказане актуально для усіх видів кредитування. При кредитуванні банки в основному зіштовхуються з двома проблемами:

1. відсутність якісної, ліквідної застави;

2. дефіцит інформації про позичальника (якщо мова йде про кредитування знову створеного підприємства).

Ці дві проблеми тісно взаємозалежні. З одного боку, при відсутності інформації різко зростає кредитний ризик, тобто, необхідна більша застава, але великої застави в підприємств немає, виходить, потрібна більш повна інформація, але її немає.

У зв'язку з великими кредитними ризиками, фінансова діяльність банків, що займаються цим, буде під загрозою, якщо тільки не сформувати особливу систему гарантій повернення кредитів. Як показує закордонний приклад розвитку банківської справи, елементами даної системи можуть стати товариства взаємних гарантій та державні гарантійні фонди.

Товариства взаємних гарантій одержали поширення ще на початку нашого століття у Франції, як реакція дрібних підприємців на стійке небажання банків надавати їм кредити. Вони діють у цій країні і в даний час. Товариства формуються позичальниками кредитів, які, вступаючи в суспільство і сплачуючи внески, одержують право на придбання гарантії товариства по кредитах, наданим банками. У випадку якщо позичальник не здатний повернути кредит, за нього розплачується товариство. Джерелом, з якого черпаються засоби, є створений у рамках товариства (за рахунок внесків і комісійних за видавану гарантію) гарантійний фонд.

Преваги суспільства взаємних гарантій зв'язані з наступними обставинами:

його гарантії розширюють базу забезпечення кредиту: банк враховує як забезпечення не тільки майно підприємства, але і фонди товариства;

гарантії товариства дозволяють банку вважати, що він має справу з платоспроможним клієнтом, фінансове становище якого перевірене не тільки його співробітниками, але і підтверджено учасниками товариства, які добре знають стан справ позичальника;

товариство не є комерційною організацією у відмінності від страхових компаній; у зв'язку з цим тут застосовуються досить низькі комісійні по гарантіях;

створення товариства не вимагає зовнішніх інвестицій, усі витрати покриваються членами суспільства.

Треба створити подібні фонди в регіонах. Це вигідно як для банку, так і для підприємств (товариства дають можливість господарюючим суб'єктам одержати доступ до банківських кредитів без застави).

Можливо створення таких фондів і на державному рівні. При цьому в умовах ринкової економіки ці товариства можуть служити інструментом державного регулювання кредитів, їх розподілу та напрямків використання. Таким чином комерційні банки за умови створення таких товариств зможуть займатися кредитуванням без ризику для себе, і виконувати при цьому вимоги НБУ щодо забезпечення.